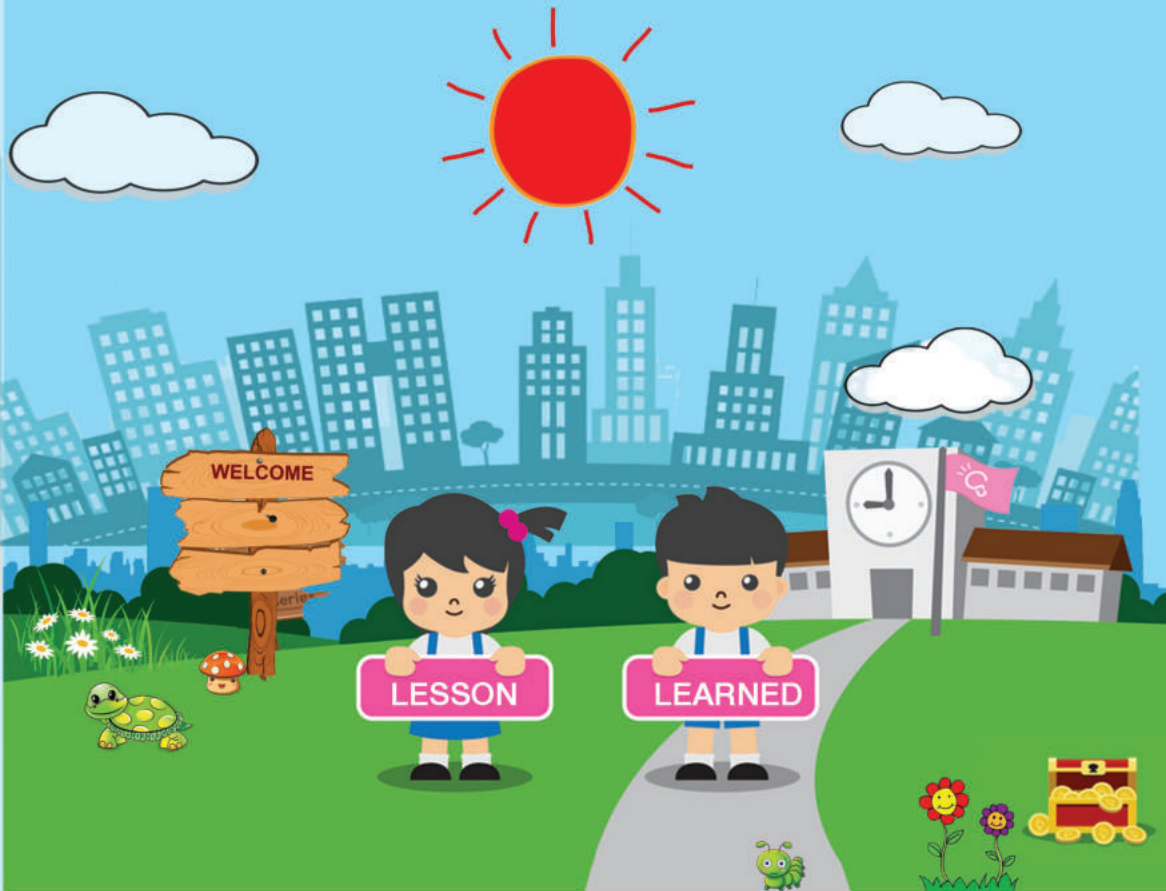
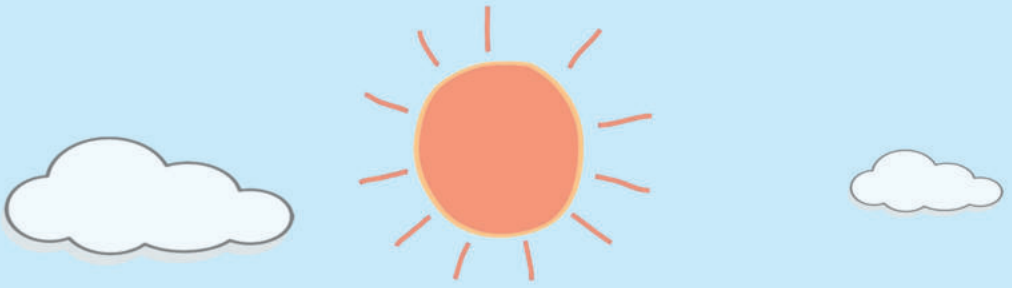

การถอดบทเรียน (Lesson Learned)

โครงการวิจัยการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้
กรณีศึกษา ทต.มดาก ตำบลทุ่งน้ํา อำเภोजันทน์มิ่ง จังหวัดลำปาง

สภามณฑลพัฒนาการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัชฌาตยภาดานนือ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัชฌาตย
สำนักงานมลัดกระทรจงศึกษาธิการ

การถอดบทเรียน (Lesson Learned)

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้ดำเนินการโครงการวิจัย การสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ร่วมกับสำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง และ กศน.อำเภอแจ้ห่ม ในปีงบประมาณ 2559 เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลไปดำเนินการในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันกับเทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง หรือนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัยตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้ดำเนินการถอดบทเรียน (Lesson Learned) เพื่อถ่ายทอดวิธีปฏิบัติงานโครงการดังกล่าว เพื่อแสดงให้เห็นวิธีการแต่ละขั้นตอนว่า得有วิธีปฏิบัติอย่างไร (How to) และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน/สถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน.ในเขตภาคเหนือ และผู้สนใจทั่วไปและขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ไว้ ณ ที่นี้

(นายจำเริญ มูลฟอง)

ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ

เกริ่นนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การถอดบทเรียน (Lesson Learned) เป็นทั้งแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้ เป็นการดึงเอาความรู้จากการทำงานออกมาใช้เป็นทุนในการทำงานครั้งต่อไป ไปซึ่งในปีงบประมาณ 2559 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมอบหมายให้สำนักงาน กศน. เป็นหน่วยงานหลักในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น กศน.ตำบล มีแหล่งการเรียนรู้ มีครู กศน. ที่รับผิดชอบทุกตำบล มีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนให้เกิดต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ สำนักงาน กศน. จึงได้สนองนโยบายดังกล่าว โดยได้จัดทำโครงการวิจัย การสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมอบหมายให้กลุ่มแผนงาน เป็นผู้ดำเนินโครงการ มีสถาบัน กศน.ภาค 5 ภาค และสำนักงาน กศน.จังหวัดพื้นที่เป้าหมายทดลองนำร่อง ทำศึกษาวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น เพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินการต่อไปในอนาคต สถาบัน กศน.ภาคเหนือ จึงได้ร่วมกับสำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย นำร่องดำเนินการโครงการวิจัย " การสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ : กรณี

ศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง " โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทดลองนำร่อง 2) เพื่อศึกษาสภาพความสำเร็จของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่ที่ทดลองนำร่องและตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors - CSFs) ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่ที่ทดลองนำร่อง โดยได้นำแนวทางการศึกษาวิจัยที่กลุ่มแผนงาน สำนักงาน กศน. จัดทำขึ้นมาใช้ในการดำเนินการ รวมทั้งการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทบาทหน้าที่ภารกิจของ กศน. มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่หน่วยงาน/สถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จะนำไปใช้เป็นตัวแบบในการดำเนินการได้ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำนักงาน กศน. ได้กำหนดให้สถาบัน กศน.ภาค ทุกแห่ง ดำเนินการถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์ร่วมกันทั้ง 5 ภาคเพื่อให้ได้ภาพรวมแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นสถาบัน กศน.ภาคเหนือ จึงได้ดำเนินการถอดบทเรียนจากโครงการวิจัย การสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง สำหรับเผยแพร่ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ต่อไป

นิทาน กตณ.ภาคเหนือ

ได้ดำเนินการถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นการถอดบทเรียนหลังการดำเนินงานเสร็จสิ้น และเป็นการถอดบทเรียนทั้งโครงการ โดยใช้เทคนิคการประเมินประสิทธิผลการทำงาน (Performance Measurement : PM) ร่วมกับเทคนิคการทบทวนหลังการปฏิบัติ (Retrospective technique) ซึ่งเหมาะกับการถอดบทเรียนโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้น และต้องการทำในลักษณะเดียวกันซ้ำอีก (ขยายผล) และงานที่มีระบบการติดตามประเมินผลที่มีการเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดแล้ว โดยเน้นทั้งผลผลิต/ผลลัพธ์ กระบวนการ และปัจจัยหรือเงื่อนไข

ชุดคำถามที่ใช้ในการถอดบทเรียนครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างไร
2. วิธีปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ตามแผนการดำเนินงาน ทำอะไรอย่างไร (เน้นรายละเอียดวิธีปฏิบัติในทุกกิจกรรม เพื่อแสดงให้เห็น How to และสามารถนำไปปฏิบัติซ้ำได้) และผล (สิ่งที่เกิดขึ้นจริง) คืออะไร
3. สิ่งที่ได้ดีจากการปฏิบัติ และปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คืออะไร
4. ข้อเสนอแนะวิธีปฏิบัติงานที่จะทำให้ดียิ่งขึ้น และปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

5. ปัญหา อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และ
แนวทางแก้ไขที่ประสบความสำเร็จ
6. สิ่งใดที่จำเป็นต้องทำ ควรทำ และอยากทำ
เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
7. สิ่งใดที่มีความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจต่อการดำเนินงาน
8. สิ่งใดที่เป็นข้อค้นพบจากการดำเนินงานที่คิดว่าเป็นการปฏิบัติ
ที่เป็นเลิศ (Best Practice)

แนวทางในการถอดบทเรียนในสิ่งที่คิดว่าเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ได้ใช้แนวคิดเชิงระบบ (Input-Process-Output) โดยตั้งคำถามย้อนกลับจากขวาไปซ้าย (ตั้งตาราง) แล้วนำเสนอในรูป ความเรียง

Input (3)	Process (2)	Output (1)
←	←	←
(3) มีปัจจัยหรือเงื่อนไข อะไรบ้าง ที่ทำให้สามารถ ดำเนินการตามข้อ (2) ได้ 1. 2. 3. ฯลฯ	(2) ได้ดำเนินการอย่างไร จึงส่งผลให้เรื่องนี้ประสบ ความสำเร็จ (ทำอะไร อย่างไร จึงทำให้เกิดผล ตามข้อ (1) มีวิธีดำเนินการดังนี้ 1. 2. 3. ฯลฯ	(1) สิ่งที่คุณทำได้ที่ดีที่สุด จากการดำเนินการครั้งนี้ คือเรื่องใด ทำไมจึงคิดว่า เป็นเรื่องนี้ สิ่งที่ได้ดี ที่สุด คือ..... เหตุผล.....

สิ่งที่คิดว่าเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ

เหตุผล เนื่องจาก/เพราะที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นเพราะได้มีวิธีดำเนินการดังนี้
(เน้นวิธีการ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติซ้ำได้).....

.....ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวได้มีปัจจัยหรือเงื่อนไข
ที่ทำให้สามารถดำเนินการได้ดีคือ

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมถอดบทเรียน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยครั้งนี้ จำนวน
ทั้งสิ้น 30 คน ประกอบด้วย

- 1) ผู้แทนชุมชนพื้นที่เป้าหมาย ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง 6
หมู่บ้าน และบ้านสาขา 2 หมู่บ้าน (8 แห่ง) อำเภอแจ้ห่ม
จังหวัดลำปาง จำนวน 18 คน
- 2) คณะทำงานจากเทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม
จังหวัดลำปาง จำนวน 2 คน
- 3) ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแจ้ห่ม และครู กศน. รวม 7 คน
เจ้าหน้าที่สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง 2 คน และครู
สถาบัน กศน.ภาคเหนือ 1 คน

ระยะเวลา/สถานที่ดำเนินการ

วันที่ 19 กันยายน 2559 ณ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

บทเรียนจากโครงการวิจัยการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้

กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ในปีงบประมาณ 2559 คณะทำงานได้ร่วมกันถอดบทเรียนซึ่งเป็นเรื่อง และประสบการณ์ที่เกิดจากการได้จากการลงมือปฏิบัติ ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

- 1.1 เพื่อพัฒนารูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทดลองผลผลิต/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น :

ได้รูปแบบการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จากการนำ "ร่าง" รูปแบบการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ไปทดลองดำเนินการในพื้นที่ทดลองนำร่อง พบว่า เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ในบทบาท กศน. ในการเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 11 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย 2) แสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือ 3) สำรวจและศึกษาบริบทของพื้นที่ 4) ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจ 5) วิเคราะห์บริบทของชุมชนเพื่อกำหนดประเด็นในการขับเคลื่อน 6) พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของประเด็น 7) กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 8) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมตามที่กำหนด 9) ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน 10) ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 11) ประสาน เชื่อมโยงชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

รูปแบบการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้
กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

กศน.
(องค์กรหลักในการขับเคลื่อน)

เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง
เมืองแห่งการเรียนรู้

1.2 เพื่อศึกษาสภาพความสำเร็จของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่ที่ทดลองนำร่องและตัวชี้วัดความสำเร็จ

สภาพความสำเร็จของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ค้นพบ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในกระบวนการวิจัย และในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของชุมชน โดยทุกชุมชนให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มเข้ารับฟังการชี้แจงโครงการ การค้นหาโจทย์/ประเด็นในการขับเคลื่อน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม การประเมินผล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2) การมีเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอกพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ซึ่งมีทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เป็นจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ตามบทบาทหน้าที่ ภารกิจ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3) การมีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ได้ตามความสนใจ และมีกระบวนการให้บริการที่เอื้ออำนวยความสะดวก เพื่อนำความรู้ ประสบการณ์ไปพัฒนาอาชีพ หรือ พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้

4) ความสนใจไม่เรียนรู้ของคนในชุมชน เช่น ความสามารถในการบอกความต้องการในการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับวัสดุที่มีในท้องถิ่น ทีมผู้นำในชุมชนเรียนรู้ในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ พร้อมอุปกรณ์ สามารถพิมพ์หนังสือราชการ หนังสือประสานงานไปยังหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำเสนองานโดย

ใช้ PowerPoint ได้ด้วยตนเอง ความสนใจในการอ่าน การศึกษาค้นคว้าของคนชุมชน โดยได้เสนอความต้องการห้องสมุดประชาชนในชุมชน ความอยากรู้ อยากรเห็น วิถีชีวิตของชนเผ่าในชุมชนอื่นที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขอนามัยที่ดี ด้วยการเสนอความคิดเห็นในการนำผู้แทนชุมชนไปศึกษาดูงาน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และเชื่อมโยงกลับมาที่ชุมชนของตนเองถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนา

5) มุ่งองค์ความรู้ใหม่ในชุมชน เป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ เช่น การทำปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง การปลูกเห็ดเพื่อรักษาป่า การทำฝายชะลอน้ำที่ถูกต้อง การแก้ไขการขาดความร่วมมือของคนในชุมชน โดยตั้งเกณฑ์การมีส่วนร่วม การตรวจสอบคุณภาพดิน การขายสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต

6) การนำความรู้/องค์ความรู้ทั้งจากภายนอก และภายในชุมชนทั้งที่เป็นองค์ความรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิม และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ ของแต่ละชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

7) การมีกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ชุมชนดำเนินการเอง และหน่วยงานภายนอกให้การส่งเสริมสนับสนุน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ จากการสังเคราะห์เอกสารและการแสดงความคิดเห็นของคณะผู้วิจัย (กศน.) และนักวิจัยในชุมชน มีดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- 2) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
- 3) การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้

-
- 4) ความสนใจใฝ่เรียนรู้ของคนในชุมชน
 - 5) องค์ความรู้ใหม่ในชุมชน
 - 6) การจัดการความรู้
 - 7) มีกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors- CSFs) ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่ทดลองนำร่อง

จากการศึกษาวิจัยการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors - CSFs) ได้แก่

- 1) นโยบายที่ชัดเจน ของสำนักงาน กศน. และ เทศบาล ตำบลทุ่งผิง ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

- 2) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การมีภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

- 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ทั้งการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ และเกิดขึ้นจากการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ

- 4) วิถีคิด ในการเริ่มต้นดำเนินการโดยเริ่มจากสิ่งดีที่มีอยู่ซึ่งเป็นทุนที่มีอยู่ของ กศน.และพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งจะเป็นพลังบวกที่จะทำให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานได้ โดยไม่คิดเริ่มต้นจากความขาดแคลนและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานตั้งแต่ต้น

2. วิธีปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานที่กำหนด และผลที่เกิดขึ้นจริงจากการลงมือปฏิบัติ

ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนทำวิจัย

1.1 การเลือกพื้นที่เพื่อสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ โดยพิจารณาจาก

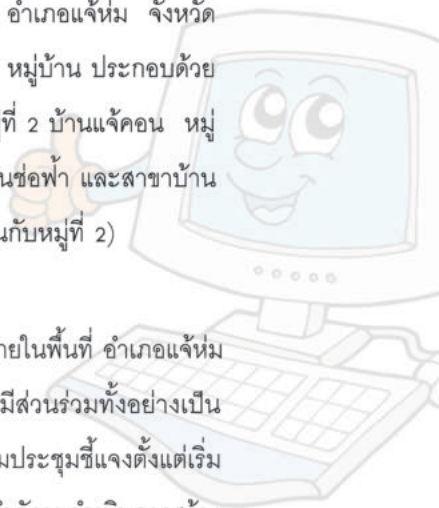
1) ความเป็นไปได้ตามเงื่อนไขของระยะเวลาดำเนินการงบประมาณ และทรัพยากร (ทุน) ที่มีอยู่ทั้งในชุมชน สถาบัน กชน.ภาคเหนือ สำนักงาน กชน.จังหวัดลำปาง และกชน.อำเภอแจ้ห่ม

2) พื้นที่ที่ผู้นำมีความเข้มแข็ง

ที่ประชุมได้มีมติเลือกหน่วยของการวิจัยสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ ในระดับตำบล คือ เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน และบ้านสาขา 2 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งฮ้าง และสาขา บ้านหัวवाद หมู่ที่ 2 บ้านแจ้คอน หมู่ที่ 3 บ้านหัวฝาย หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งผึ้ง หมู่ที่ 5 บ้านซ้อฟ้า และสาขาบ้านแม่จอกฟ้า และหมู่ที่ 6 บ้านแจ้คอน (ชื่อเดียวกันกับหมู่ที่ 2)

1.2 การแสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือ

1) แสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือจาก ภายในพื้นที่ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยการเชิญหรือชักชวนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การเชิญเข้าร่วมประชุมชี้แจงตั้งแต่เริ่มโครงการ การชักชวนโดยเล่าให้ฟังว่า "กชน. กำลังจะดำเนินการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง เรามีอะไรที่พอจะร่วมมือหรือทำด้วยกันได้บ้าง" เป็นต้น

2) แสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือจาก ภายนอกพื้นที่ อำเภอ
แจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยการแสวงหาแบบเฉพาะเจาะจง คือ ผู้เกี่ยวข้อง
ที่มีภารกิจ/ธุรกิจ ที่จะสามารถสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา
/พัฒนาตนเองของชุมชนตามความต้องการ/สถานการณ์นั้น ๆ

ทำให้มีภาคีเครือข่ายทั้งในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จำนวน 5 แห่ง และ
ภายนอกพื้นที่ จำนวน 13 แห่งเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริม
กิจกรรมการเรียนรู้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3) การประสานงานกับภาคีเครือข่าย ทำใน 3 ลักษณะ คือ

- (1) ทีมงาน กคน.ประสานเอง
- (2) ชุมชนประสานเอง
- (3) ทีมงาน กคน.และชุมชนร่วมกัน

1.3 การสำรวจและศึกษาบริบทของพื้นที่

การสำรวจและศึกษาบริบทของพื้นที่ เนื่องจากสำนักงาน กคน.
มีนโยบายเรื่องการจัดทำแผนจุดภาคและใช้แผนในการขับเคลื่อนงาน
กคน. ซึ่งกคน.ตำบล ได้สำรวจข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลบริบทของพื้นที่ เพื่อ
ใช้ในการจัดทำแผนฯ ไว้แล้ว และทำการศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารแผน
พัฒนามาระยะ 4 ปีของเทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง (Secondary Source) ดังนั้น
จึงสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวได้โดยไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ในกิจกรรมนี้ แต่มี
การตรวจสอบยืนยันข้อมูลซ้ำอีกครั้งเพื่อความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูล
มีข้อมูลบริบทของพื้นที่ ที่สามารถนำไปประกอบการพิจารณาวางแผน
ดำเนินการ

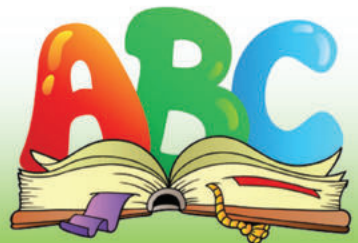
1.4 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และสร้างแรงจูงใจ
 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ดำเนินการ
 ใน 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ระดับกลุ่มแกนนำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ
 โครงการ และกำหนดโจทย์/ประเด็นที่จะใช้ขับเคลื่อนการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
 /แก้ไขปัญหาของชุมชน โดยทีมงาน กศน.ทำหน้าที่เป็น Facilitator

ระดับที่ 2 ระดับสมาชิกชุมชน โดยการเข้าร่วมประชุมชี้แจงในการ
 ประชุมประจำเดือนของแต่ละชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ
 และนำโจทย์/ประเด็นที่จะใช้ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ได้จากกลุ่ม
 แกนนำ ให้ที่ประชุมใหญ่ของชุมชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันอีกครั้ง
 และให้คนในชุมชนได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา/พัฒนาาร่วมกัน โดย
 ทีมงาน กศน.ทำหน้าที่เป็น Facilitator

การสร้างแรงจูงใจ โดยการยก ตัวอย่างชุมชนที่เคยมีสภาพ
 ปัญหาคล้ายคลึงกับชุมชนตำบลทุ่งผึ้ง และได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาพัฒนา
 ตนเองด้วยกระบวนการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และ
 ที่สำคัญที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเอง (ถ้าที่ไหนชุมชนเอา
 จริง ภาคีเครือข่ายอยากจะทำร่วมส่งเสริมสนับสนุนจริงจังเช่นกันเนื่องจาก
 ในปัจจุบันผู้ให้การสนับสนุน ล้วนต้องการเห็นการพัฒนาที่ยั่งยืน) รวมทั้ง
 ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมต่อชุมชน ซึ่งในครั้งนี้ได้ยกตัวอย่างกรณี
 บ้านสามขา หมู่ที่ 7 ตำบลหัวเสืออำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และบ้าน
 ป่าเหมี้ยง หมู่ที่ 7 ตำบลแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

ทำให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ มีความกระตือรือร้น
 และให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยในทุกขั้นตอน

1.5 การเตรียมผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่/ชุมชน

1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัย ประกอบด้วย

บุคลากรสถาบัน กคน.ภาคเหนือ สำนักงาน กคน.จังหวัดลำปาง และ กคน.อำเภอแจ้ห่ม

2) เชิญแกนนำชุมชน ๗ ละ 6 คนร่วมเป็นนักวิจัยในชุมชน

3) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละชุมชน ให้กับคณะกรรมการดำเนินงาน โดยจัดเป็นทีม จำนวน 6 ทีม และทำงานประสานกับผู้แทนในแต่ละชุมชนมีผู้ช่วยนักวิจัยในชุมชนที่ร่วมทำงานกับคณะผู้วิจัยทุกชุมชน

ระยะที่ 2 การดำเนินการวิจัย

2.1 การศึกษาและวิเคราะห์บริบทของชุมชนเพื่อกำหนดประเด็นการ สร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปี กคน.ตำบลทุ่งผึ้ง และแผนพัฒนามาระยะ 4 ปี ของเทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและทบทวนตรวจสอบซ้ำ 2 ครั้ง กำหนดโจทย์/ประเด็น ในการขับเคลื่อนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน และทบทวน ยืนยันในประเด็นที่ได้

มีข้อมูลบริบทชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งผึ้งที่สามารถนำไป
ใช้ประโยชน์ได้

2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของประเด็นการ สร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

คณะทำงานได้นำประเด็นหลักและประเด็นรองทั้งหมดที่ได้จาก
ชุมชนมาพิจารณาร่วมกัน เนื่องจากประเด็นหลักบางประเด็นอาจไม่
สามารถดำเนินการได้ในทันที และต้องพึ่งพากายนอกเป็นส่วนใหญ่
จำเป็นต้องยกประเด็นรองที่สามารถดำเนินการได้เลยมาเรียนรู้เพื่อแก้ไข/

พัฒนา ก่อน โดยไม่ละทิ้งประเด็นหลัก หรือดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน
 มีโจทย์/ประเด็นหลักและประเด็นรอง เพื่อใช้ในการขับเคลื่อน
 การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ครอบคลุมชุมชน

2.3 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และการประชุมคณะทำงาน
 และกำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

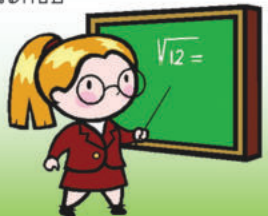
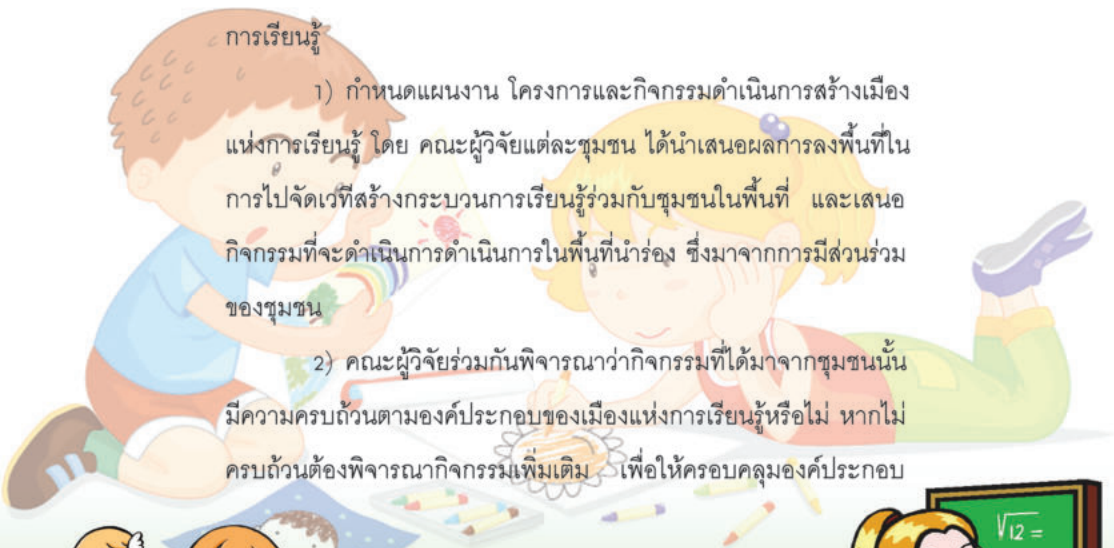
1) พัฒนารูปแบบวิธีการการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่หน่วยงาน
 /สถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ
 ดำเนินการได้ ตามบทบาทภารกิจของสำนักงาน กศน.

2) พัฒนาคนที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญ
 ของการเรียนรู้ สามารถใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา และ
 พัฒนาชุมชนของตนเองได้ และมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
 สม่ำเสมอ

2.4 การกำหนดแผนงาน/โครงการและกิจกรรมการสร้างเมืองแห่ง
 การเรียนรู้

1) กำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมดำเนินการสร้างเมือง
 แห่งการเรียนรู้ โดย คณะผู้วิจัยแต่ละชุมชน ได้นำเสนอผลการลงพื้นที่ใน
 การไปจัดเวทีสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ และเสนอ
 กิจกรรมที่จะดำเนินการดำเนินการในพื้นที่นำร่อง ซึ่งมาจากกรณีมีส่วนร่วม
 ของชุมชน

2) คณะผู้วิจัยร่วมกันพิจารณาว่ากิจกรรมที่ได้มาจากชุมชนนั้น
 มีความครบถ้วนตามองค์ประกอบของเมืองแห่งการเรียนรู้หรือไม่ หากไม่
 ครบถ้วนต้องพิจารณากิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบ

ของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (บุคคลแห่งการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้/องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้) มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครบถ้วน ครอบคลุมองค์ประกอบของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

2.5 การดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้มีการมอบหมายให้แต่ละทีมที่รับผิดชอบชุมชน รับไปดำเนินการตามแผน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด ทั้งนี้ได้มีการเสริมแรง/สร้างแรงจูงใจ ให้คนในชุมชนพื้นที่เป้าหมายทั้ง 6 แห่ง สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในระยะเริ่มต้น

ผลการดำเนินงาน พบว่า

1) มีทั้งการดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดในแผน และกิจกรรมที่ไม่ปรากฏในแผน

2) บางกิจกรรมที่กำหนดในแผนยังไม่ได้ดำเนินการ ซึ่งเป็นธรรมชาติของการพัฒนา/การจัดการเรียนรู้ในชุมชน เนื่องจากการกำหนดกิจกรรมของชุมชนเองจะเป็นไปตามความต้องการและภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่ แต่ในความเป็นจริงในทางปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ นั้น หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ กล่าวคือ ในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ จะมีที่มาจาก 3 ส่วน ได้แก่

(1) เรื่องที่อยากรู้ : คือ จัดตามความต้องการ

(2) เรื่องที่ควรรู้ : หน่วยงานภายนอกชุมชนเห็นว่าเป็นเรื่องที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการส่งเสริมอาชีพ/พัฒนาอาชีพ

(3) เรื่องที่ต้องรู้ : หน่วยงานภาครัฐ ได้กำหนดเป็นนโยบาย เนื่องจากเห็นว่าถ้าหากประชาชนไม่ได้รับรู้หรือมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ อาจมีความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติจาก ดินถล่ม น้ำหลาก ไฟป่า ฯลฯ หรืออาจเป็นเรื่องที่จะทำให้เกิดความ เสียเปรียบจากการไม่รู้เท่าทัน จึงกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ว่ากิจกรรมที่จัดจะมีที่มาจากส่วนใด ก็ตาม การมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่ผู้จัดกิจกรรม การเรียนรู้ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา

2.6 การติดตามผลและปรับปรุงการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

การติดตามประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานการสร้างเมือง แห่งการเรียนรู้ ได้ดำเนินการโดย

- 1) ผู้รับผิดชอบพื้นที่แต่ละชุมชน ติดตามความก้าวหน้าและร่วม กิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 2) จัดประชุมติดตามความก้าวหน้า และปัญหา อุปสรรค รวมทั้งแนวทางการแก้ไขพัฒนา
- 3) ติดตาม/แลกเปลี่ยนข้อมูล/สื่อสาร อย่างไม่เป็นทางการผ่าน ทางไลน์กลุ่ม
- 4) ประเมินผลการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพของกิจกรรม การเรียนรู้

จากการปฏิบัติดังกล่าว ผลที่เกิดขึ้นคือ ทีมผู้รับผิดชอบพื้นที่ โครงการวิจัยในแต่ละชุมชน ได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ประเมินผลการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการจัดประชุมติดตามความก้าวหน้า และ ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งแนวทางการแก้ไข จำนวน 2 ครั้ง และมีการติดตาม / แลกเปลี่ยนข้อมูล/สื่อสาร อย่างไม่เป็นทางการผ่านทางไลน์กลุ่ม "เมืองแห่งการเรียนรู้"อย่างสม่ำเสมอ

3. สิ่งที่ได้ดีจากการปฏิบัติ และปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

3.1 การประสานงานกับภาคีเครือข่าย โดยมีปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ

- 1) การมีข้อมูลของภาคีเครือข่าย (หมอบเฉพาะทาง) ในเรื่องที่ต้องการรับการสนับสนุนให้ตรงกับความต้องการ
- 2) การประสานแบบไม่เป็นทางการ
- 3) การทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ เป้าหมายของการพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยการเรียนรู้ ดังนั้นภาคีเครือข่ายจะสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อเป็น สื่อ ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคน และไม่ประสงค์ที่จะให้ โดยชุมชนไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ
- 4) มีการคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Win Win)
- 5) การให้เกียรติภาคีเครือข่าย และรักษาสัมพันธภาพ เพื่อความร่วมมือกันอย่างยั่งยืน

3.2 การสร้างความเชื่อถือ/ศรัทธากับคนในชุมชน โดยมีปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความสม่ำเสมอ ความต่อเนื่อง ในการเข้าชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงของคณะทำงาน เมื่อชาวบ้านไว้เนื้อ เชื่อใจ มีความคุ้นเคย จึงส่งผลทำให้การทำงานราบรื่น

3.3 การทำงานร่วมกันในแนวราบ ระหว่าง สถาบัน กศน.ภาค
สำนักงาน กศน.จังหวัด และ กศน.อำเภอ โดยมีปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้
ให้ประสบความสำเร็จ คือ เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน แบ่งปัน
ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย (Work
Together.....Learn Together) ทำให้มีพลังในการทำงานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะวิธีปฏิบัติงานที่จะทำให้ดียิ่งขึ้น และปัจจัยหรือเงื่อนไข
ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

4.1 วิธีการจัดสรรงบประมาณของสำนักงาน กศน. สำหรับ
ดำเนินการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดสรรงบประมาณให้
สำนักงาน กศน.จังหวัด/อำเภอ ควรจัดให้เป็นลักษณะโครงการเฉพาะ
โดยไม่มีกำหนดว่าเป็นงบประมาณสำหรับจัดอาชีพ ทักษะชีวิต พัฒนา
สังคมชุมชน เพราะการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการเรียนรู้
ตลอดชีวิตนั้น ในขณะที่เรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็อาจมี
ปัญหาใหม่เกิดขึ้นมาได้ เช่น การทำปุ๋ยหมัก เมื่อทำเป็น ทำได้แล้ว แต่
ไม่รู้ว่าคุณสมบัติของปุ๋ยนั้นมีธาตุอะไร ปริมาณเท่าใด ก็สามารถที่จะจัด
กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการตรวจคุณภาพปุ๋ยได้ทันที (ลักษณะงบอาหารสด
ไม่ใช่อาหารแห้ง) จะทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัด และมีประสิทธิภาพ
มากขึ้น

4.2 สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงาน กศน.ที่ทำกันอยู่ปกติ โดยต่อยอด
เพื่อยกระดับให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดย

- 1) ประกาศเป็นนโยบายสำคัญของ กศน.
- 2) กิจกรรม กศน. ปกติที่มีอยู่ทั่วประเทศ และทำต่อเนื่อง

มาเป็นเวลานาน เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพพอที่จะบริหาร

จัดการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ ที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นโครงการส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โครงการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฯลฯ ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรกระบวนการทำงานก็ไม่ได้แตกต่างกัน จะต่างกับการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ก็คือ หน่วยของการดำเนินการ (เมืองแห่งการเรียนรู้เริ่มแต่หน่วยระดับตำบลขึ้นไป) ดังนั้นหากพื้นที่ใดมีชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฯลฯ อยู่แล้ว สามารถดำเนินการต่อได้โดย โดยเพิ่ม การจัดการความรู้ และการประสานเชื่อมโยงชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในภายในตำบล โดยมี อบต./เทศบาล และ กศน. ร่วมกันอย่างแข็งขัน

5. ปัญหา อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานและแนวทางแก้ไขดำเนินการประสบความสำเร็จ

5.1 ครู กศน. อำเภอ/ตำบล ยังขาดทักษะการทำหน้าที่เป็น Facilitator ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดย แต่งตั้งครู กศน.ในอำเภอ แจ่มห่มทุกคน เป็นคณะทำงาน และร่วมรับผิดชอบในพื้นที่เป้าหมาย เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีม และพัฒนาบุคลากรในกระบวนการทำงาน

5.2 งบประมาณสำหรับสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ มีข้อจำกัดทั้งปริมาณและการเบิกจ่าย ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดย ร่วมกับภาคีเครือข่าย บางเรื่องเบิกจ่ายจาก กศน. บางเรื่องที่เป็นข้อจำกัดของทางราชการ ให้เครือข่ายรับผิดชอบ

6. สิ่งที่ต้องทำ ควรทำ และอยากทำ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สิ่งที่จำเป็นต้องทำ ตามความคิดเห็นของคณะทำงาน คือ การฝึกอบรมครูในเรื่องทักษะในการทำหน้าที่ Facilitator เนื่องจากครูเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อน

สิ่งที่อยากทำ ตามความคิดเห็นของชุมชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อ
ดำเนินการต่อเนื่อง มีดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งช้าง ต่อยอดการทำปุ๋ย ณ ศูนย์เรียนรู้ญี่ปุ่น
การตรวจสอบสภาพดิน (ธาตุอาหาร) ในแต่ละแปลงที่ทำการเกษตร
ส่งเสริมอาชีพอื่นๆ บนพื้นที่จำกัด(ปลูกผักเชิงดา การเลี้ยงสัตว์)

หมู่ที่ 2 บ้านแจ้คอน ประสานหาตลาดรองรับผลผลิตจากมะนาว
โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

หมู่ที่ 3 บ้านหัวฝาย ปลูกป่า และทำฝายชะลอน้ำเพิ่มขึ้น

หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งผึ้ง การจัดระบบน้ำประปา (เป่าท่อ) ตรวจสอบ
คุณภาพน้ำ (เรียนรู้ระหว่างชุมชน) การแก้ไขปัญหาผลผลิตตกต่ำ ส่งเสริม
การปลูกมะนาวพันธ์ที่ให้ราคาสูง

หมู่ที่ 5 บ้านซ้อฟ้า การรวมกลุ่มเลี้ยงวัว หมู (การบริหารจัดการ
กลุ่ม / จัดสวัสดิการ / เงินทุน/จัดการความรู้/รายได้เสริมจากการขายมูล
สัตว์) การตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม (น้ำประปาภูเขา) จัดตั้งลานกีฬาให้
กับกลุ่มเด็กและเยาวชน

หมู่ที่ 6 บ้านแจ้คอน จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการอ่าน ภายในวัด /
ชุมชน-ประสานหน่วยงานภาคีเครือข่าย(มทร./กศน./สนง.เกษตรอำเภอ)
ในการส่งเสริมอาชีพเสริมให้กับชุมชน (พัฒนาทุนเดิมที่มี) และส่งเสริม
ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ ตลาดรองรับ การรวมกลุ่ม

บ้านห้วยวาด (บ้านสาขา หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งช้าง) ประสานหน่วยงาน
ภาคีเครือข่ายหาจุดน้ำบาดาลหรือแหล่งน้ำอื่น เพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค
ชุดสระบริเวณต้นน้ำ ฝายน้ำล้น การจัดกิจกรรมดูแลรักษาป่า ฝายชะลอน้ำ

บ้านแม่จอกฟ้า (บ้านสาขาหมู่ที่ 5 บ้านซอฟ้า) พื้นที่/อนุรักษ์
วิถีชีวิตของชุมชน เช่น การดำข้าว ปรับสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขภาวะ
เรียนรู้วิถีชีวิตในพื้นที่อื่นๆ เช่น บ้านห้วยหินลาดใน โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ

7. ความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจต่อการดำเนินงาน

คณะทำงาน : การได้มีโอกาสเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน
ระหว่างสถาบัน กคน.ภาค กคน.จังหวัด กคน.อำเภอ กคน.ตำบล ครูอาสา
สมัคร ครู ศศช. และครูผู้สอนคนพิการ การเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุดและเตรียมตัว
ทุกครั้งในการลงพื้นที่ เป็นการทำงานที่ใช้ความรู้ นำ การรับฟัง/การกระตุ้น
ให้ชุมชนพูดในสิ่งที่ต้องการสื่อ การเตรียมความพร้อมการเก็บข้อมูลเพื่อ
ขับเคลื่อนกิจกรรม ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับและสามารถแก้ไขปัญหา
ของชุมชนได้ ด้านทักษะต่างๆ ในการเข้าชุมชน เช่น การพูด การทำงาน
เป็นทีม/การประสานงาน เป็นการทำงานร่วมกับครูในชุมชน พื้นที่ เตรียม
ข้อมูลศึกษา/ทำความเข้าใจในประเด็นที่ไม่เข้าใจ

ชุมชน : ชุมชนได้เรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา ด้วยชุมชนเอง ชุมชน
ได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข) มี
เครือข่ายเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาชุมชน มีความภาคภูมิใจในบางเรื่อง
ที่ทำสำเร็จ และเห็นช่องทางที่จะพัฒนาต่อ การที่มีหน่วยงานมาเป็น
ที่เลี้ยงใกล้ชิดแบบนี้ ไม่ได้มีง่าย ๆ การจัดกิจกรรมบางครั้งตรงกับช่วง
ทำการเกษตร จึงไม่ค่อยสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม

8. ข้อค้นพบจากการดำเนินงานที่คิดว่าเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ข้อค้นพบจากการดำเนินงานที่คิดว่าเป็น การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ การแสวงหาภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งเข้าร่วมดำเนินการ (โดยเฉพาะภาคธุรกิจ หรือองค์กรมหาชน) เหตุผล เนื่องจากภาคีเครือข่ายสามารถเสริมเติมเต็มในส่วนที่เป็นข้อจำกัดของหน่วยงานราชการ ได้ทันท่วงที และเข้ามาในเวลาที่เหมาะสม มิเช่นนั้นจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จได้ยากหรืออาจใช้เวลารอคอยนานเกินไป ถึงแม้ว่าชุมชนจะมีความตั้งใจในการเรียนรู้ มีการแสวงหาความรู้ในการแก้ไขปัญหาพัฒนาตนเอง ส่วนภาคราชการมีความรู้ แต่ไม่มีเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง ชุมชนอาจท้อแท้หรือเลิกล้มความตั้งใจไปเสียก่อน และในการแสวงหาภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งเข้าร่วมดำเนินการ ได้มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้ คือ

1) แสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือจาก ภายในพื้นที่ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยการเชิญหรือชักชวนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การเชิญเข้าร่วมประชุมชี้แจงตั้งแต่เริ่มโครงการ การชักชวนโดยเล่าให้ฟังว่า "กคน กำลังจะดำเนินการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง เรามีอะไรที่พอจะร่วมมือหรือทำด้วยกันได้บ้าง" เป็นต้น

2) แสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือจาก ภายนอกพื้นที่ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยการแสวงหาแบบเฉพาะเจาะจง คือ ผู้เกี่ยวข้องที่มีภารกิจ /ธุรกิจ ที่จะสามารถสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา/พัฒนาตนเองของชุมชนตามความต้องการ/สถานการณ์นั้น ๆ

3) การประสานงานกับภาคีเครือข่าย ทำใน 3 ลักษณะ คือ.

- (1) ทีมงาน กคน.ประสานเอง
- (2) ชุมชนประสานเอง
- (3) ทีมงาน กคน.และชุมชนร่วมกัน

และจากการที่สามารถดำเนินการดังกล่าวข้างต้นได้นั้น เนื่องจาก
มีปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้สามารถดำเนินการได้ คือ

- 1) การมีข้อมูลของภาคีเครือข่าย ในเรื่องที่ต้องการรับการสนับสนุนให้ตรงกับความต้องการ (หมอบเฉพาะทาง)
- 2) มีการประสานงานแบบไม่เป็นทางการ
- 3) การทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยการเรียนรู้ ดังนั้นภาคีเครือข่ายจะสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อเป็น สื่อ ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคน และไม่ประสงค์ที่จะให้ โดยชุมชนไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ
- 4) มีการคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Win Win)
- 5) การให้เกียรติภาคีเครือข่าย และรักษาสัมพันธภาพ เพื่อความร่วมมือกันอย่างยั่งยืน

แบบบันทึกการถอดบทเรียน
โครงการวิจัยการสร้างต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้
 (ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงาน กศน.)

ข้อเท็จจริงจากการถอดบทเรียน

1. ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์	ผลผลิต/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	เหตุผล

2. วิธีปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ตามแผนการดำเนินงาน

แผนการดำเนินงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลการดำเนินกิจกรรม

3. สิ่งที่ได้ดีจากการปฏิบัติ และปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

สิ่งที่ได้ดี	ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

4. ข้อเสนอแนะวิธีปฏิบัติงานที่จะทำให้ดียิ่งขึ้น และปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะที่จะทำให้ดียิ่งขึ้น	ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

5. ปัญหา อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานและแนวทางแก้ไขดำเนินการประสบความสำเร็จ

ปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัด	แนวทางแก้ไขที่ประสบความสำเร็จ

6. ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงและเหตุผล

สิ่งที่ควรปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง	ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

7. สิ่งที่เป็นต้องทำ ควรทำ และอยากทำ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สิ่งที่จำเป็นต้องทำ	สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่อยากทำ

8. ความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจต่อการดำเนินงาน

.....

.....

.....

9. ข้อค้นพบจากการดำเนินงานที่คิดว่าเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(Best Practice)

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ	เหตุผล

คณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

นายจำเริญ มูลฟอง	ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นายคเชนทร์ มะโนใจ	ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง
นายสมชาย เต็ดขาด	รองผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางสาวทิพวรรณ เตียงธวัช	รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง

ผู้ร่วมกิจกรรมถอดบทเรียน

ผู้แทนชุมชน จำนวน 18 คน	
เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จำนวน 2 คน	
นางสาวอำภรณ์ ช่างเกวียน	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นายวีระพงษ์ สมร่วง	กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นายอดุลย์ มีมานะ	กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นางพัชรินทร์ สารสมจริง	กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นายศรীরรณ โกเมศ	กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นางวรภัทร ต้วละมูล	กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นางสาวซาริกา ย้อมยอด	กศน.อำเภอแจ้ห่ม
นางจารีย์ สังข์ทอง	สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง
นางจิตติมา รูปประดิษฐ์	สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง
นางบุษบา มาลินีกุล	สถาบัน กศน.กศน.ภาคเหนือ

ผู้บันทึกการถอดบทเรียน

นางบุษบา มาลินีกุล

นางจิตติมา รูปประดิษฐ์

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง

เรียบเรียง/รูปเล่ม

นางบุษบา มาลินีกุล

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

เอกสารวิชาการลำดับที่ 8/2560

จำนวน 300 เล่ม

พิมพ์ที่ บอชการพิมพ์ ลำปาง © 081-0261140

กรกฎาคม 2560